

HABERE FENOMENOLOJİK YAKLAŞIM

1

- ❁ FENOMENOLOJİ NEDİR?
- ❁ TEMEL DÜŞÜNÜRLERİ/FILOZOFLARı KİMLERDİR?
- ❁ TEMEL ÖNERMELERİ NEDİR?
- ❁ GERÇEKLIĞI NASIL KAVRARLAR?
- ❁ BU KAVRAYIŞIN HABERLE BAĞLANTISI NEDİR?
- ❁ FENOMENOLOJİNİN TOPLUMSAL TEORİDEKİ KARŞILIĞI NEDİR?
- ❁ KİMLER TARAFINDAN GELİŞTİRİLMİŞTİR?
- ❁ ANA DÜŞÜNCELERİ (GERÇEKLIĞE DAİR) NELERDİR?
- ❁ HABER, NE TÜR BİR ALAN VE PRATİK OLARAK BELİRİR?

Fenomenoloji = Görüngübilim

2

- **Bilinç ile nesne arasındaki ilişkinin ne'liğini soruşturur.**
- Şeylerin (things) zihne görünme tarzlarının çalışıldığı bir yaklaşımdır.
- Fenomenlerin hakiki anlamını bulmaya yöneliktir.
- **Duyularla algılanabilenin, bilinçte kendini gösterenin ne'liğini (doğasını, özünü) anlamaya çalışır.**
- Bütün 19.yy. Alman idealizminde fenomen, ben'in etkinliğinin bir ürünüdür.
- Transandental (aşkın) bir felsefedir. Doğal tavır almayı askıya alır.
- **Öz, kendini fenomen olarak gösterir veya açılar.**
- Bütün maddi alan da, hatta düşünme de özün görünüşe gelmiş halidir.

Hegel'de Tinin Fenomenolojisi

3

- Bilincin (Tin) dünyayı bilmek için ilerleyişi hakkındadır.
- Başlangıçta Kavram/Nosyon/ Tin/Bilinç olan ancak henüz fiili hale gelmemiş bir gerçeklik var.
- Kavram kendi dolaysızlığı ve bütünlüğü içinde duruyor.
- Henüz fiili gerçekliği olmayan bir olanaklar bütünü
 - Meşe palamudu
- Kavram kendini soyuttan somuta doğru açılıyor
- Zaman ve mekanda kendini gerçekleştiriyor
- Daha başlangıçta amacı, kendi sonudur ve bunu gerçekleştirerek kendini gerçekleştirmiş oluyor

Hegel bilincin diyalektik gelişmesini çalışır

4

- Tin'in, farklı bilinç biçimlerini (momentleri) aşama aşama geçerek daha gelişkin bilinç biçimlerine doğru yönelmesini,
- **Mutlak bilme” haline gelmesini**
- Hakikatın kendini açıklamasının, ortaya koymasının ilkesini sergiliyor.
- **Tin, kendini kendi karşısına koyarak dolaysızlığından kurtulur ve kendini bilir hale gelir.**
- Bilme, özne ve nesnenin birliğidir.
- **Bu birliği, kendisini ortaya koyma hareketi ile aşıyor.**
- **Kendi ötekiliği ile dolaylanıyor.**
- **Dolaylandığında içerik kazanıyor.**
- **İçeriklendiğinde fiili gerçeklik haline geliyor.**

Dolayımlama Hareketi Nedir?

5

- Dolayım, dışına çıkarak kendine yönelme hareketidir.
- Dolayımlama hareketi, saf ve yalın olumsuzlamadır (negation).
- Dolayım, kendi üzerine bir refleksiyondur.
- Kendi için insan, kendinde olan şeyi kendi için yapmış insandır.
- Embriyo (kendinde)→ eğitilmiş akıl olarak insan (kendi için)

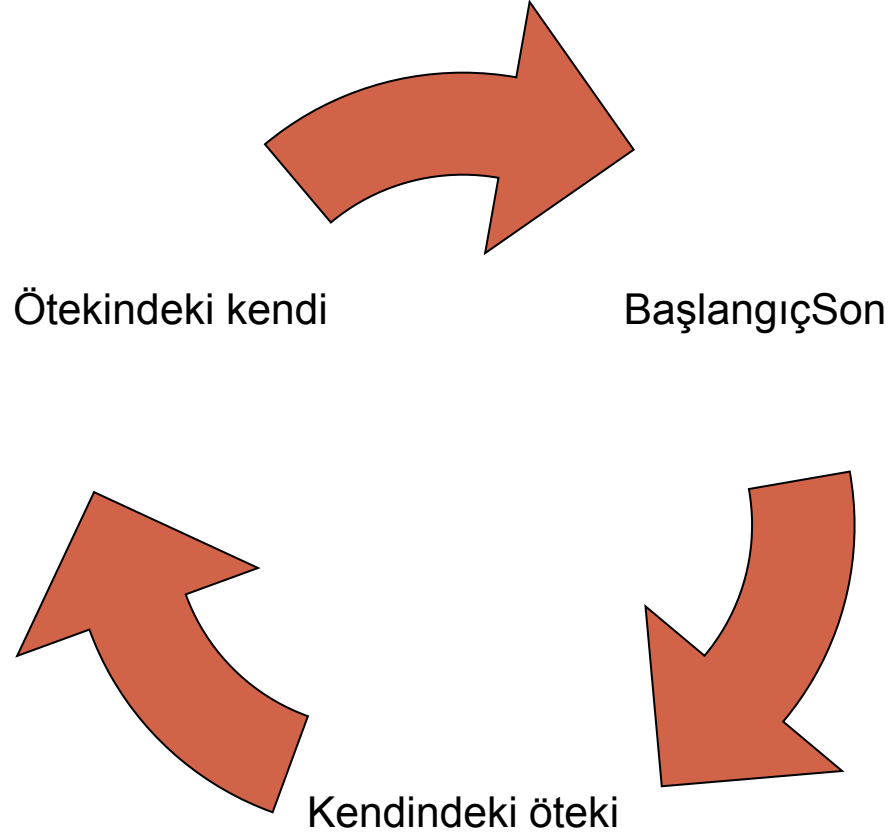
Bilincin ilerleyişinin aşamaları

6

- **Duyu kesinliği (sense certainty):** bu,şimdi ve burada bilgisini veren ve basitçe nesnenin orada olduğuna ilişkin bir farkındalıktır.
- **Algılama (perception):** bilinç, nesnelere kendi evrensel özelliklerine göre sınıflandırabilir. Bununla yetinmeyen bilinç, kendi yasalarını gerçekliğe yüklemeye başlar. Duyusal deneyimin ham verilerini sınıflandırmak için yoğunluk, güç gibi kavramları evrensel kategoriler olarak işe koşar.
- **Anlama (understanding):** Bilinç, gerçekliği kavramasına yardımcı olsun diye yoğunluk, güç gibi kavramları kendisinin inşa ettiğini görmeye başlar. Kendi yarattıklarını anlamaya çalışır. Bilinç, kendi üzerine yansıttığı bir noktaya erişir. Gizli bir kendilik bilincidir artık.

Tin/Özne/Kavram/Nosyon/ Hakikat/Töz Açıklanıyor

7

Hakikat/ Gerçek (true)

8

- Hakikat (true) **dolaylanmış bir birliktir** (unity).
- Hakikat, **bütündür**. Bütün, kendini gerçekleştiren özdür.
- Kendi sonunu amaç olarak önceden varsayandır.
- Hakikat, ancak bu **sona doğru çalıştıkça** gerçektir.
- Tin ile kendinde (in itself) olan, doğa ile kendisi için (for itself) haline dönüşür.
- **Hakikat, kendindeki öteki'yi düşünen düşüncedir**.
- Kendindeki farklılığı farkedenden düşüncedir.

Bilme Nasıl olanaklıdır?

9

- En yalın bilme, dolaysız kendini bilmedir.
- Ancak özdeşliğin bozulması yoluyla kendini biliyor.
- Tin kendinin nesnesi haline gelir.
- Kendine Öteki olur.
- Bilme, ancak **NEGATİF** (-) ögeyle olanaklıdır.
- Olumsuzlama, Tin'in kendisini düşünerek nesne edinmesini olanaklı kılan **hareketin kaynağıdır**.
- Hareketin amacı ise kendi fiili gerçekliğini edinmektir.
- Olumsuzluk, kavramın/ öznenin kendni gerçekleştirme için zorunludur ve *a prioridir*.
- **Mutlak bilme'ye kadar katettiği** her aşamada bilinç, kendisini bilebilmek için kendini kendi karşısına koymak **zorundadır**.

Kendilik bilinci

10

- Bir bilme türüdür
- Nesneyle olumsuz ilişkiyi gerektirir
- Bu olumsuzluk hareketinin sonucu olarak, bir belirleme gerçekleşir
- Kimlik (identity) böylece belirlenimli bir kimlik haline gelir.
- Olumlu bir gerçeklik (realite) alanı doğar
- Olumlu gerçeklik alanı, öteki ile olumsuz ilişki kurmanın sonucudur.

Fenomenal Dış Dünya

- Bilincin ilerlemesinin sonucudur
- Bir açıklama sürecidir
- Düşünümle bilinç, olumsuzladığını gerçeklik (realite) olarak belirlemiş olur.
- Düşünümle bilinç, sorguladığı duyusal gerçekliğin kurucusu olduğunu da keşfeder.
- Hakiki bilme, algılanan gerçekliğin dışsallığının bilincin kendisiyle özsel ve zorunlu bir bağlantı içinde olduğunun Tin/Bilinç tarafından farkedilmesidir.

Husserl Fenomenolojisi

12

- Görünüş (fenomen) ile öz arasındaki ilişki bilinebilir kılınmaya çalışılır
- Bilinç ve gerçeklik, benzer varlık türleri değildir.
- Aralarında 'anlam' uçurumu vardır.
- Bu uçurum fenomenolojik indirgeme yöntemi ile kapatılarak tüm varlık yeniden kurulabilir.
- Fenomenoloji, bir köken ve hakiki başlangıçların bilimidir.
- “Şeyler, ... bir vazonun içinde bir şeyin bulunması gibi yaşantının içinde bulunmazlar; onlar bu yaşantılarda kurulurlar”
- Nesneyi nasılsa öyle görmek, özleri görmek, bir şeyi neyse o yapan şey'i görmek mümkündür.

Şeylerin Kaynağı

13

- Ben'in (ego) tasarımlarıdır.
- Nesnel gerçekliğin temeli Ben'dir.
- Dünya, insan beninin anlam verme özelliği olmadan **KURULAMAZ**
- Öyleyse bilgi (gerçeklik) insan zihninin formlarına bağlıdır.
- Nesne, bilincin dışında değildir.

Fenomenolojik İndirgeme = Bilince Verilen Özü Bulmanın Yöntemi

14

- Bilinci olgusal niteliklerinden arındırarak yapılır
- Özleri görmek mümkündür.
- Özleri görmek, bilince verileni görmektir.
- Saf özlere ulaşmak için, **doğal tavır almanın** bir yana bırakılması gerekir.
- Şeylere yönelik doğal tavrımız, **AYRAÇ İÇİNE ALINIR.**
- **Buna EPOKA denir**

EPOKA

15

- Nesnenin **değişen özelliklerini** ayrıca almadır
- Nesnel dünyadaki herşeye kapıları kapatıyor: **apaçıklığa** kapılarını kapatıyor
- Öncelikle dünyanın varlığı araç içine alınır: dünyaya ilişkin yargı vermekten geri durulur.
- Gözlerimizi dünyadan **bilinç alanına** çeviriyoruz.
- Dünyaya katılmayan “**seyirci egoya**” ulaşılır.
- Bilinçte **içkin olanı** arıyoruz, bilince verilene dönüyoruz.
- Geride bir **artık** (residuum) kalır.
- Bu artık, yeni bir varlık alanıdır ve **saf/mutlak bilinçtir**, saf/mutlak bendir.

BİLİNÇ

16

- Her bilinç bir şeyin bilincidir.
- **Yönelimseldir** (intentionality): nesneyle bağlantı kurar
- Amacı vardır: **apaçıklığa ulaşmak**
- Bilinç, çeşitli türden edimler olmaksızın varolamaz.
- Edimler de nesnelere olmaksızın varolamaz.
- Dolayısıyla yönelimsel bilinç, **nesneyle ilişkiyi kendisinde taşır.**
- Algıladığı nesneye **can verir.**
- **Hiçbir reel varlık, bilincin varlığı için zorunlu değildir**
- Bilincin anlam vermesiyle tüm varlık, bilinçte yeniden anlam kazanır yani kurulur.
- **Mutlak bilinç, her yaşantıda aynı kalandır: herşey değişse bile aynı kalandır.**

Toplumsal Dünya Nasıl Kurulmaktadır?

17

- Toplumsal dünya \Leftrightarrow insan eylemi arasındaki belirlenim ilişkisi
- Toplumsal bilinç \Leftrightarrow kişisel bilinç etkileşimi
- **Bilişsel (cognitive) bir boyutu vardır**
- Bilişsel kapasitelerimizin ürünüdür toplumsal olgular ve gerçeklik
- **Toplumsal gerçekliğin ne olduğuna dair uzlaşımlarımız ve ortak kavramlarımız sonucu toplumsal gerçeklik oluşur.**
- Bu oluşmaya **inşa (construction)** denir.

Toplumsal Kuramda İnşacı Yaklaşım

18

- 🕯 Gündelik yaşam dünyasının, en önemli ve üstün gerçeklik olduğunu vurgular
- 🕯 Başka gerçeklikler de vardır (multiple realities): rüyalar, düşünceler, geçmiş, gelecek
- 🕯 Ancak toplumsal failer, en çok gündelik gerçeklik alanına yönelirler.
- 🕯 Toplumsal gerçeklik inşasının ilk ve zorunlu koşulu yönelimseliktir.
- 🕯 İnsan, onu kuşatan dünyaya doğru düşüncesiyle, iradesiyle ve arzusuyla yönelir.
- 🕯 Bu yönelim, insanı cansız olandan ayırır
- 🕯 Bu yönelimle, insan gündelik olguları “gerçek” olarak bilir ve öyle ele alır.

Fenomenolojik Toplumsal Kuram

19

- 👍 Yaşam, dış bir olgu olarak değil, **içinden, özünden kavranmaya** çalışıldığı için zorunlu olarak içten yaşanan **deneyimleri** göz önüne alır.
- 👍 **Özleri varoluşun içine** yerleştiren bir felsefe olduğu için, deneyim merkezidir.
- 👍 Şeyleri **kısmi** olarak **algıladığımızı** ve bunun **zorunluluğunu** vurgular.
- 👍 Bu durum, **şeylerin “gerçekliğini”** azaltmaz; tersine bizimle aynı anda varolabilmelerinin başka bir yolu olmadığı için, **onların gerçekliğini sağlar.**
- 👍 Her **nesne**, bir başka **nesneyle ilişkisi** ve onu yansıtımı **içinde anlamlıdır.**

Gerçeklik İnşası

20

- Tek tek bireylerin işi değildir.
- Toplumsal failer çoğulluğunun işidir
- Alfred Schutz → Öteki'ne yönelik **davranışların** nasıl olup da **yapılandırılmış bir toplum** ürettiğine odaklanıyor.
- A.Schutz → **Toplumsal yaşam dünyası**, doğal davranışlarımızın kaynağı olarak, tutarlı bir bütün olarak oradadır.
- A.Schutz → Bu toplumsal yaşam dünyasına ve onun içindekilere yönelimlerimizle, **ANLAM yaratırız.**
- **Anlam.....Ego'nun kendi deneyimine bakma biçimidir.**

Yaşam dünyası

21

- İnsan eyleminin sağduyusal yorumu ve ilk düzeyidir.
- Toplumsal failler, bu yaşam dünyası içinde tipleştirmelere başvurarak, azalan somutlukların kıskacında gerçekliği kurar.
- Tipleştirme, öznenin Öteki ile dolaylı deneyimlerinden kaynaklanan soyutlamalardır.
- Bu soyutlamalar, insanlara toplumsal etkileşimlerinde nasıl davranacaklarını dikte ederler.
- Toplumsal gerçeklik, öznenin çevresinde örgütlenmiştir.

Gerçekliğin İnşasında Toplumsal Failer

22

- Mutlak bir özgürlüğe sahip değildir.
- Uzlaşılara dayanır.
- Toplumsal dünya, sıradan insanların **uzlaşımaya dayalı bilişsel çabalarının** bir ürünüdür!
- Uzlaşılarımız dışında **bu dünyanın fiziksel bir gerçekliği de vardır:** Ancak bu fiziksel gerçekliği ayrıcalığa sahip değildir!
- İnsan dünyayı, zihinsel tasarımlarına, arzularına ve planlarına göre dönüştürür.

Berger ve Luckman'a göre

23

T. Luckman

P. Berger

- Fiziksel dünyanın varlığı, **kesindir**.
- Ancak doğduğumuz ve **verili** dünya ile **şekillendirdiğimiz** dünya arasında bir **ayrım** da vardır.
- Toplumsal ilişki, insanların gerçeklik hakkındaki **düşüncelerinin bir ifadesidir**.
- **Gündelik yaşam, nesnelleştirme ile üretilir.**
- **Nesnelleştirme, dil ile sağlanır.**
- *“Dil, benim özneliğimi, sadece konuştuğum kişiye değil, bana da gerçek kılar”*
- Toplumsal anlamlar, kurumsal mekanizmalarla nesnelleştirilmektedir.
- **Örgütsel kurallar ve prosedürler, bu anlamları haklılaştırmakta ya da meşrulaştırmaktadır.**
- **Toplumsal anlamlar ve gerçeklik alanı yapılanmıştır.**
- **Toplumsal düzen, bu yapılanmanın paylaşılmasına bağlıdır.**